

pontjai között és az ország távoli részeinek megfelelő információellátása érdekében tanulmányozni kell további, megfelelő adatfeldolgozó berendezésekkel ellátott, optimális hatásfokú *információs bázisok* létesítésének lehetőségeit is.

A számos kisebb-nagyobb gyakorlati probléma megoldása mellett nem szabad megfeledkezni az *elméleti kérdések kutatásának előfeltételeiről* sem. Egyebek között foglalkozni kell a normatívák és szabványok kimunkálásával, az automatizálás gazdaságosságának és a felhasználók elégedettségi fokának mérésével. Fenn kell tartani az érintkezést a külföldi intézményekkel, valamint a rokon tudományágak képviselőivel.

Végül már csak egy nagyobb problémakör, a *pénzügyi kérdések tisztázásának szükségessége* maradt hátra. Az AACOBS által felállított modell azért nem kielégítő, mert csupán a Nemzeti Könyvtár jóindulatára épít. Megbízható és hatékony könyvtári és információszolgáltatást nem lehet olcsón megvalósítani, arról nem is szólva, hogy a számítógépes bázisú adatszolgáltatások kiszélesítése többmillió dolláros költségkihatással jár. Ezek nélkül a szolgáltatások nélkül viszont Ausztrália visszasüllyedne az intellektuális kolonializmus állapotába.

Nem is lehet tehát vitás az, hogy a nemzeti információpolitika megvalósításához és működtetéséhez minden feltételt biztosítani kell.

/BORCHARDT, D. H.: An Australian information policy. = Australian Academic and Research Libraries, 11. köt. 1. sz. 1980. p. 26–40./

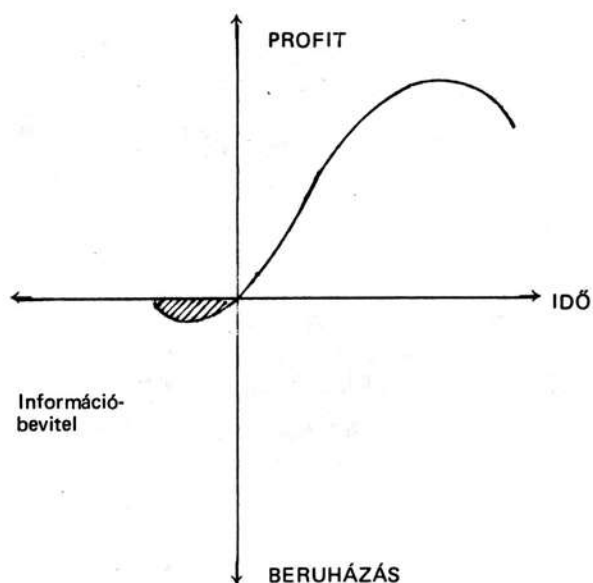
(Szabolcsi Lászlóné)

Az információs ügynök (information broker) szerepe az ipar számára nyújtott tájékoztatásban*

Az angol vállalatok többsége teljesen inadekvát módon tájékozódik. Ez érvényes a gyártmányfejlesztésre is, pedig ahhoz, hogy egy új termék sikeres legyen, nagyon sok előzetes információra van szükség. Ezt szemlélteti az S alakú gyártmányfejlesztési ciklus (1. ábra).

Az első szakaszban, melyet *információs szakasz*nak is neveznek, a helyes beruházás érdekében a következő információkra van szükség: új technológiák, új termékek, új piacok, szabadalmak, a konkurrencia tevékenysége.

1. ábra Egy-egy új termék életciklusa, „S” alakú görbével szemléltetve

A megfelelő információk alapján hozott megfelelő beruházás az előfeltétele annak, hogy a második szakasz, amelynek rendeltetése a *profitképződés*, eredményes legyen.

Nagyon fontos tehát, hogy elfogadható, ésszerű áron minden vállalat hozzájuthasson a fejlesztéshez szükséges információkhoz.

Az információszolgáltató intézmények száma Nagy-Britanniában meglehetősen korlátozott, és még a meglévőket is nagyon nehéz felderíteni, mert pl. az állami szektorra vonatkozóan nincs olyan egységes kalauz, mint amilyent a Washington Researchers Inc. készített az USA-ban.

A *British Library*-ban nagyon sok az információforrás, de sokszor jelent problémát, hogy hogyan lássanak neki az információkeresésnek egy ilyen komplex szervezetben. Az ASLIB-hoz hasonló szakmai szövetségek általában jól megszervezték a tagok számára nyújtott információszolgáltatásokat, a kívülállók azonban csak korlátozott mértékben vehetik igénybe ezeket a szolgáltatásokat.

Sok *szakmai szervezet* könyvtára rendelkezik értékes információforrásokkal, de a vállalati igazgatók, vagy igazgatóhelyettesek nem tudnak erről, nem tudják, hogy milyen információk és milyen feltételek mellett szerezhetők meg belőlük.

Sok *közművelődési könyvtár* indított meg nagyon jó speciális szolgáltatást az ipar és kereskedelem számára. Sajnos, a költségvetési keretek csökkennek, s emiatt sorra-rendre megszüntetik őket.

Az *egyetemi könyvtárak* is jelentős információtárakkal rendelkeznek. Az iparvállalatokkal a kapcsolatot az ipari összekötő tisztviselők (industrial liaison officers)

* Elhangzott az ASLIB 53. éves konferenciáján (University of Sussex, 1979. szeptember 18–21.)

révén tartják. Napjainkra ez az együttműködési forma is sok helyen visszafejlődött, s így az iparvállalatok nem építenek eléggé az egyetemi könyvtárakra az információgyűjtés során.

E tényezők figyelembevételével fel kell vetni a kérdést: *szükség van-e Nagy-Britanniában információs ügynökökre?*

Az információs ügynök szerepével kapcsolatban két definíció született:

1. *Olyan profitszerzésre orientált egyén vagy szervezet, amely a megbízásban feltett kérésre minden lehetséges információforrás felhasználásával választ keres.*

2. *Olyan baráti* szakértő, aki tiszteletdíj ellenében, az ügyfelek igényeinek, szükségleteinek megfelelően információkat gyűjt, „csomagol”, bocsát rendelkezésre.*

Az USA-ban az információs ügynökök munkája virágzó üzletág lett, 10 millió dolláros évi forgalommal. Fő központjai: New York, valamint a kaliforniai városok. A legtöbb ügynökség adott kérésre gyűjt információkat, de sok esetben kibővülnek a szolgáltatások, amennyiben az ügynökök dokumentumszolgáltatást, fordítást, konzultációt stb. is vállalnak. Napjainkra jellemző, hogy az online információszolgáltatás szinte minden ügynökség tevékenységébe beépült. (Az amerikai információs ügynökségekről részletesebben ld. TMT 23. köt. 12. sz. 1976. p. 528–539.)

Miközben az USA-ban évente 150%-os a növekedés, Nagy-Britanniában még mindig azon vitatkoznak, szükség van-e rájuk, vagy nincs.

Az angol iparban *az információkat jelenleg általában telefonon szerzik be.* Viszont köztudott, hogy a vezetők elfoglaltak, s nincs arra idejük, hogy a szükséges számú telefonhívást lebonyolítsák, minden egyes esetben újra s újra elmondva, mit szeretnének tudni.

Nem lenne egyszerűbb, ha csak egyszer telefonálnak, azaz felhívják az információs ügynököt, s ezzel egy láncreakciót elindítva, végül tálcán kapnak a szükséges információkat, mégpedig a kívánt formában s elfogadható áron?

Az információk gyűjtése közben az ügynök is több problémával találja szemben magát. A legelső s talán legfontosabb kérdés: *mennyit kell fizetni az információért?* Nagyon fontos előre leszögezni, hogy az információs ügynökök célja nem az, hogy ingyen jussanak hozzá az információhoz, hanem az, hogy hozzájussanak. Sokan gyanakodva nézik ugyanis az információs ügynökségeket, mondván, hogy a könyvtárak sokszor ingyenes szolgáltatásaiból élösködnek.

Az ASLIB-nak széles körű propagandát kellene folytatnia az iparvállalatok körében, rámutatva a tájékozta-

tás fontosságára, s meggyőzve őket arról, hogy vegyék igénybe az elérhető szolgáltatásokat, beleértve az információs ügynökségeket is, mert ha a jelenlegi gyakorlat nem változik, öt év múlva katasztrofális helyzet állhat elő.

/WHITE, M. S.: Information for industry – the role of the information broker. = Aslib Proceedings. 32. köt. 2. sz. 1980. p. 82–86./

(Pálvölgyi Mihály)

A clearinghouse a varsói Tudományos Műszaki és Gazdasági Információs Intézetben

1. A clearinghouse története

A varsói clearinghouse az Unesco támogatásával 1968-ban jött létre a Tudományos Műszaki és Gazdasági Információs Intézet (Instytut Informacji Nankowo-Technicznej i Ekonomicznej, IINTE) keretében. Első terméke az 1969-ben kiadott „Bibliographic Bulletin of Clearinghouse at IINTE” c. információs bulletin volt, mely az akkori Központi Tudományos, Műszaki és Gazdasági Információs Intézet (Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej, CINETE) műszaki könyvtárában megtalálható osztályozási rendszerek, tezauruszok, szakmai szószedetek, kulcsszójegyzékek bibliográfiai adatait tartalmazta. Ezzel egyidőben megindult a propaganda és gyarapítási tevékenység.

A clearinghouse azon lengyel és külföldi információs intézetekhez fordult, amelyek részéről érdeklődés mutatkozott a publikálásra szánt tezauruszokról, deskriptor jegyzékekről, osztályozási táblázatokról és rendszerekről szóló tájékoztatás iránt. Ezen intézetektől kapott adatok alapján készült el a „Kiegészítések 1969” című információs bulletin. Hasonló tevékenység, mégpedig jelentősen nagyobb volumenben, a mai napig is folyik.

A clearinghouse állománya 1969-ben csak 533 bibliográfiai tételt tartalmazott, 90%-ban különféle osztályozási kérdésekkel foglalkozót. Az állományban – a tezauruszok javára – az 1970-es évek elejétől szerkezetváltozás állt be. A szakkifejezések szószedeteivel kapcsolatos adatgyűjtést 1974-ben átvette a bécsi Nemzetközi Terminológiai Információs Központ (International Information Centre for Terminology, INFOTERM). E tematikai változásokat az 1. táblázat szemlélteti.

1977-ben a clevelandi (Ohio) egyetem mellett működő Bibliographic Systems Center megszűnése után a varsói clearinghouse átvette ennek angol nyelvű információs szolgáltatását is.

* A „baráti” szó az ügynök és az ügyfél közötti szívélyes, közvetlen munkakapcsolatra utal.